

ZOMERSERIE BEKEN IN DE BARONIE

Verbinding natuurgebieden

De Turfvaart verbindt over een afstand van zo'n 25 kilometer de natuurgebieden de Matjens, de Oude Buisse Heide, Wallsteijn, de Moeren, de Pannenhoef en de Vloeiweide. De gebieden bestaan uit vennen, poelen, moerasjes, droge en natte heide en bossen.

De bakermat van de Turfvaart is in de Matjens in Achtmaal, de Bijloop begint bij landgoed de Moeren. Beide waterlopen monden uit in de Aa of Weerijns in Breda.

De Turfvaart en de Bijloop in vogelvlucht.

FOTO RIET PIJNAPPELS

Geen bijrol voor de Bijloop, maar 'kloppende ader van Pannenhoef'

Door ons landschap stromen allerlei beken. En over elk watertje is veel te vertellen. In de serie Beken in de Baronie gaan we daar dieper op in. Vandaag: **de Turfvaart en de Bijloop.**

Riet Pijnappels
Breda

De Turfvaart en de Bijloop zijn aan elkaar gekluisterd als een hechte tweeling. Twee waterlopen in hetzelfde stroomgebied, soms nog geen paar meter van elkaar verwijderd, de een ontworpen door de mens, de ander door de natuur.

De Turfvaart geniet de meeste bekendheid van de twee. Dat heeft alles te maken met het roemrijke verleden van de turfwinning, vertelt boswachter Bart Pörtzgen van Brabants Landschap.

Vijf eeuwen lang werd in deze streek veen afgestoken. Om het gedroogde veen (turf) vanaf Achtmaal af te voeren naar Breda werd rond 1600 de Turfvaart gegraven.

Tegenwoordig is deze historische waterweg de schakel tussen de natuurgebieden de Matjens, de Oude Buisse Heide, Wallsteijn, de Moeren, de Pannenhoef en de Vloeiweide.

Er wordt hard aan gewerkt om de geschiedenis van de turfwinning weer tot leven te brengen voor de bezoekers. Langs de fiets- en wandelroutes staan ijzeren 'veenpalen' die aangeven hoe hoog het vroegere landschap was voordat het veen er afgegraven werd, soms bijna vier (!) meter hoger.

De Bijloop is van oorsprong een klein, natuurlijk beekje. Hoewel minder bekend dan de Turfvaart, is de Bijloop de kloppende ader van de

Pannenhoef, legt Pörtzgen uit. „Het hele beekdal is er als het ware omheen gebouwd.”

In de voorbije jaren is er veel gedaan om de waterkwaliteit en de 'natte natuur' in het beeklandschap beter te beschermen. Dat gaat niet van een leien dakje. De problemen zijn nagenoeg hetzelfde als bij veel

▲▼ Een beekdal zonder water is als een boom zonder blad, weet boswachter Bart Pörtzgen.

andere beken in Brabant: er is te weinig stroomsnelheid, te weinig grondwater en te veel vervuiling.

En dan is er nog de droogte die grote zorgen baart. De boswachter: „De afgelopen twee jaar viel alles droog, dat is echt funest voor de natuur.”

Een beekdal zonder water is als een boom zonder blad, zegt hij. „Dan verliest het zijn functie.”

Er worden maatregelen getroffen om de pijn zoveel mogelijk te verzachten. Het nieuwe credo is: water zo lang mogelijk vasthouden in het gebied in plaats van zo snel mogelijk af te voeren naar zee.

Het streven is ook om omliggende landbouwpercelen op te kopen en om te vormen naar natuur. Als dat gebeurt, kan het grondwaterpeil omhoog en de vervuiling worden teruggedrongen. Immers, hoe gezonder de bodem, hoe meer water het kan vasthouden en filteren.

Pörtzgen: „Er is een enorm verschil in de kwaliteit van water dat de Pannenhoef binnenkomt en weer uitgaat. De natuur zuivert het water.”

In een gezond beekdal moet ook ruimte zijn voor planten en dieren, verklaart hij. Trots wijst hij naar de bloemrijke graslanden langs de Bijloop. „Dit is zoals het moet zijn. Hier groeien weer zeldzame plantensoorten, zoals orchideeën, blauwe knoop en moerashertshooi. Dit bereik is alleen als je stopt met bemesten en het maaisel na het hooien afvoert. Verschralen heet dat in vaktermen.”

Een stukje verderop ligt de beek in een nat, zompig weiland. Ook dit is volgens de boswachter een schoolvoorbeeld van hoe het moet. Met beide voeten springt hij een klein stukje in de lucht. De bodem veert licht. „Hier groeit nieuw veen,” stelt hij tevreden vast.